

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการ
จัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ

จัดทำโดย นายปัญญา สวัสดิ์เสรี
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม
สำนักงานเขตทวีวัฒนา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๕
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้าน
การจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมใจ

จัดทำโดย นายปัญญา สวัสดิ์เสรี
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม
สำนักงานเขตทวีวัฒนา

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๕
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “ แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ สำนักงานเขตทวีวัฒนา ” ผู้จัดทำรายงานการศึกษา ได้ปรึกษาท่านผู้อำนวยการเขตทวีวัฒนา ผู้บังคับบัญชา ซึ่งเห็นชอบด้วยที่นำแนวความคิดการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ตามนโยบายของรัฐบาล และกรุงเทพมหานคร นำมาเป็นหัวข้อรายงานการศึกษาในครั้งนี้

รายงานการศึกษาในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยผลการวางพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจ จากการสัมมนา การคิด การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งมีอาจารย์ ดร.รัฐ ธนาดีเรก เป็นวิทยากรที่ความรู้ ความเข้าใจ ในหลักวิชา แนวการคิดวิเคราะห์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ในการสร้างเสริม พัฒนางาน ปรับปรุง แก้ไขปัญหาในการทำงาน ต้องขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ รายงานการศึกษาจะสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ไม่ได้ถ้าไม่มี อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.हरรรษารมย์ โภมพิผล อดีตผู้ช่วยปลัดกรุงเทพมหานคร ข้าราชการบำนาญ ที่ได้ให้คำชี้แนะ แนะนำ ที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อการจัดทำรายงานการศึกษา รวมทั้งเอาใจใส่ ในความก้าวหน้าการจัดทำรายงานด้วยความหวังดี ซึ่งผู้ศึกษาขอขอบคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษามา ณ โอกาสนี้ด้วย และขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา ประธานชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ สำนักงานเขตทวีวัฒนา และกรรมการชุมชนที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร นักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๕ คงจะเป็นประโยชน์ต่อกรุงเทพมหานคร หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพมหานครไม่มากก็น้อย

นายปัญญา สวัสดิ์เสรี

๙ มีนาคม ๒๕๕๘

บทสรุปผู้บริหาร

ตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด วิสัยทัศน์กรุงเทพฯ พ.ศ.๒๕๗๕ เพื่อการเป็น “มหานครแห่งเอเชีย” สามารถนำพากรุงเทพมหานคร ให้เจริญท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครสู่การเป็นมหานครแห่งอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๗๕ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ภาคบริการ ความปลอดภัย สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกัน เป็นมหานครสิ่งแวดล้อมของอาเซียน “ Green City of ASEAN ” แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันปัญหาขยะล้นเมืองเป็นปัญหาของเมืองใหญ่ทุกเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครใน ปี พ.ศ.๒๕๕๖ กรุงเทพมหานครต้องจัดเก็บและกำจัดขยะ ถึง ๓.๖๒๘ ล้านตัน หรือ ๙,๙๔๒ ตันต่อวัน และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสำนักงานเขตทวีวัฒนา มีพื้นที่ ๕๐.๒๑๙ ตร.กม. ประชากร ๗๖,๙๙๐ คน ประชากรแฝง ๓๐,๕๑๐ คน จำนวนหลังคาเรือนที่ต้องจัดเก็บ ๑๙,๓๗๐ หลังคาเรือน ปัจจุบันมีผลการจัดเก็บขยะ ๙๖.๕๐ ตันต่อวัน แต่จากผลการศึกษา วิเคราะห์ และคาดการณ์ปริมาณขยะ ของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ในระหว่างปี ๒๕๕๕- ๒๕๖๐ สำนักงานเขตทวีวัฒนา มีปริมาณขยะมีแนวโน้มสูงขึ้นเฉลี่ยต่อปีร้อยละ ๓.๕ ปัญหาขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอย ส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ทั้งในด้านภูมิทัศน์ของเมือง สุขอนามัยของประชาชน ระบบนิเวศ การปนเปื้อนของน้ำ การเกิดมลพิษทางอากาศจากขยะมูลฝอย ฯลฯ ดังนี้ หากกรุงเทพมหานครยังไม่สามารถควบคุม จัดการกับปริมาณขยะซึ่งนับวันมีแนวโน้มสูงมากขึ้น คงไม่สามารถนำพาองค์กรแห่งนี้ เป็นองค์กรชั้นนำแห่งเอเชีย เป็นมหานครสิ่งแวดล้อมของอาเซียน ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

จากการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ ในรายงานสรุปของผู้บริหาร แผนปฏิบัติการราชการ กรุงเทพมหานครประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ปัจจัยภายในเมืองกรุงเทพมหานครที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ประชาชนในกรุงเทพฯ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการลดพฤติกรรมของตนเองที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การก่อขยะมูลฝอยมีมากที่เกินความจำเป็น ทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองเกิดความไม่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะหน่วยย่อยของเมืองคือชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

จึงเป็นที่มาของการศึกษา “แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ” เป็น ๑ ใน ๑๖ ชุมชนซึ่งผู้ศึกษาคัดเลือกชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ เป็นชุมชนต้นแบบในการศึกษา เพราะจากการประเมินบริบทและปัจจัยนำเข้า เห็นว่าผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีหัวก้าวหน้า เป็นที่เชื่อถือของผู้นำชุมชนอื่น ๆ ในสำนักงานเขตทวีวัฒนา หากสามารถทำเป็นชุมชนต้นแบบ จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้ชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่นำไปดำเนินการ ในการศึกษาและจัดทำรายงานการศึกษา ใช้เทคนิคการคิด การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย การวิเคราะห์ SWOT Analysis และการวิเคราะห์เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนดำเนินงานดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน การประเมินแบบ CIPP Model และทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครของชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดจิตสำนึก มีทักษะ ประสบการณ์ ในการจัดการขยะในชุมชน

๒ เพื่อให้คณะกรรมการและประชาชนชุมชน อาสาสมัครในชุมชน มีการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน ๑ แห่ง จัดทำโรงเรือนทำปุ๋ยหมัก ๑ แห่ง และมีกิจกรรมแยกขยะ โดยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความน่าอยู่

๓ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแยกขยะก่อนทิ้ง เกิดสภาพสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านรวมเกือ มีระบบการบริหารจัดการขยะในชุมชนที่ดี มีการจัดตั้งธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก อย่างน้อย ๑ แห่ง เป็นกลไกดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะโดยการแยกขยะก่อนทิ้ง โดยมีผู้แทนผู้อยู่อาศัย ในแต่ละหลังคาเรือนเข้าร่วม อย่างน้อยร้อยละ ๕๐ และ ทำให้ปริมาณขยะในชุมชนที่สำนักงานเขตทวีวัฒนาต้องจัดเก็บไปทำลายลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๒๐ ภายในระยะเวลา ๙ เดือน

มีรูปแบบวิธีดำเนินการเริ่มตั้งแต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บริหารเขต หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป็นนโยบาย แนวทาง จัดตั้งเป็นคณะกรรมการอำนวยการฯ ระดับเขต คณะทำงานฯ ระดับปฏิบัติ โดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตเป็นประธานคณะทำงาน มีฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ฝ่ายรักษาความสะอาด ฯ เป็นคณะทำงานฯ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการฯ คณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง มีผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินงาน โดยการประชุมกับผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ร่วมกันวิเคราะห์ สภาพปัญหาหารือกันเพื่อหาแนวทาง วิธีการแก้ไข วางแผนดำเนินงาน ติดตาม ตรวจสอบ ควบคุม และประเมินผล ในขั้นแรกนำคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน ๓๐ คน ไปศึกษาดูงานรูปแบบ วิธีการของชุมชน โรงเรียน ที่ดำเนินการธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก รวมทั้งการจัดการขยะที่ประสบความสำเร็จ กลับมาสรุปถอดบทเรียน ตั้งคณะทำงานของชุมชน วางแผน ดำเนินงาน กำหนดกลวิธีการใช้การประชุมย่อย ประชุมกลุ่มสนใจ การประชาสัมพันธ์ สื่อสารในหลายช่องทาง เสียงตามสาย ป้ายประกาศ แผ่นปลิว กิจกรรมรณรงค์การแยกขยะ โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ฝ่ายรักษาความสะอาด เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ จูงใจ เสริมแรง ชมเชยติดตาม ตรวจสอบ อย่างสม่ำเสมอ และประเมินผลการดำเนินงาน ใช้ระยะเวลา ประมาณ ๙ เดือน มกราคม - กันยายน

ประโยชน์ในการศึกษาในครั้งนี้ สำหรับชุมชนต้นแบบฯ หากการศึกษา สามารถนำไปสู่การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นชุมชนต้นแบบสำหรับชุมชนอื่น ๆ ในเขตทวีวัฒนาได้ และชุมชนอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครประมาณ ๒๐๐๐ ชุมชน นำไปเป็นตัวอย่างในการดำเนินงาน และไม่เพียงจะลดปริมาณขยะที่อาจเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ยังเป็นการเริ่มต้นการสร้างวินัยที่ดีสำหรับประชาชนในชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนได้ในอนาคต โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารกรุงเทพมหานครควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานกิจกรรมดังกล่าว และให้โอกาสเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน อาสาสมัครดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรัดในผลการดำเนินงาน แต่ให้มีการประเมินผลเพื่อสรุปบทเรียนนำไปขยายผลต่อในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

หลักการและเหตุผล

- สถานการณ์และสภาพปัญหา
- แนวคิดที่ใช้ประกอบในการจัดทำรายงานการศึกษา
- การนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์

เป้าหมาย

ปัจจัยความสำเร็จ

ขั้นตอนการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ

งบประมาณที่ต้องใช้และระยะเวลาดำเนินการ

แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

การประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษารายบุคคล

๑

๑

๕

๑๑

๑๕

๑๕

๑๖

๑๗

๑๙

๒๕

๒๖

๒๗

๒๘

๒๙

๑.เรื่อง แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ

๒. หลักการและเหตุผล

ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๑๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๒ -๒๕๖๓) พัฒนาเพื่อให้ กรุงเทพมหานคร เป็นมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเจริญก้าวหน้าทัดเทียมเมืองชั้นนำ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และประชาชนอยู่ดีมีสุข โดยมีหนึ่งในห้ายุทธศาสตร์หลักในยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนา กรุงเทพมหานคร ให้เป็นมหานครแห่งสิ่งแวดล้อม (Striving for Green Bangkok) (ข้อมูลจากสำนัก ยุทธศาสตร์และประเมินผล ,๒๕๕๒)

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๗๕) และวิสัยทัศน์กรุงเทพฯ ๒๕๗๕ การเป็น “ มหานครแห่งเอเชีย ” สามารถนำพากรุงเทพมหานคร ให้เจริญท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสู่ ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร เป็นมหานครแนวหน้าแห่งเอเชีย ในฐานะเมืองชั้นนำด้านเศรษฐกิจ ภาคบริการ ความปลอดภัย สวยงาม เป็น ระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกัน

นอกจากนี้กรุงเทพมหานคร ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พิทักษ์สิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๐ โดยมีวิสัยทัศน์ คือ มหานครสิ่งแวดล้อมของอาเซียน “ Green City of ASEAN ” มียุทธ ศาสตร์ ๑ ใน ๕ ที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วม และการสร้างค่านิยมรักษาสีเขียว

ตามแผนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ความยั่งยืนด้าน สิ่งแวดล้อม จะเน้นการส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม มีกลยุทธ์หนึ่งในหลายกลยุทธ์คือ เสริมสร้างความ ร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาค ธุรกิจ นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ มีเป้าหมาย กิจกรรมที่จะจัด ฝึกอบรมประชาชนให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร การเชื่อมโยงกลุ่มและองค์กรที่ ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นภาคีเครือข่ายกันภายใต้โครงการเครือข่ายกรุงเทพฯ สีเขียว การส่งเสริมให้ ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชนอย่างเป็นระบบ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ด้านการจัดการขยะ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เป็นมหานครชั้นนำในเอเชีย ด้านสิ่งแวดล้อมในอาเซียน ได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และที่สำคัญประชาชนที่อยู่อาศัยใน พื้นที่กรุงเทพมหานคร

แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันปัญหาขยะล้นเมืองเป็นปัญหาของเมืองใหญ่ทุกเมือง การแก้ปัญหา ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศ และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ใน ปี พ.ศ.๒๕๕๖ กรุงเทพมหานครต้องจัดเก็บและกำจัดขยะ ถึง ๓.๖๒๘ ล้านตัน หรือ ๙,๙๖๐ ตันต่อวัน ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๒๒ ของขยะทั้งประเทศที่มีประมาณ ๑๕ ล้านตัน การแก้ไขปัญหา คือการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกขยะมาใช้ ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด ปัญหาขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญในลำดับต้น เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ ทั้งในด้านภูมิทัศน์ของเมือง สุขอนามัยของประชาชน ระบบ นิเวศ การปนเปื้อนของน้ำ การเกิดมลพิษทางอากาศจากขยะมูลฝอย ด้วยความเป็นศูนย์กลาง ในทุกๆ ด้านของ ประเทศ

กรุงเทพมหานครได้หารือร่วมกับกรมควบคุมมลพิษ เรื่องการจัดการขยะกรุงเทพมหานคร กับ การจัดทำ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้ความสำคัญเร่งแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ โดยกำหนดให้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยคสช.เห็นชอบแผนการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย ๔ หัวข้อคือ การเร่งจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤติ การจัดรูปแบบที่เหมาะสมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางและการแปรรูปขยะ การบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง และได้ยกให้กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ต้นแบบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เป็น ๑ ใน ๕ จังหวัดนำร่องที่มีการจัดการขยะรูปแบบใหม่

สำหรับกรุงเทพมหานคร ถึงแม้ว่าจะได้รับประโยชน์จากโอกาสดังกล่าวข้างต้น แต่ยังมีอุปสรรคหลายประการ อุปสรรคที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งก็คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรในกรุงเทพมหานครและการอพยพเข้ามาของผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นๆ หรือประชากรแฝงเนื่องจากประชาชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) ต่อความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการรักษาสิ่งแวดล้อมเมือง ในรายงานสรุปของผู้บริหาร แผนปฏิบัติการราชการกรุงเทพมหานครประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากรุงเทพมหานคร ได้แก่ การที่ประชาชนในกรุงเทพฯ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการลดพฤติกรรมของตนเองที่ก่อให้เกิดปัญหา รวมถึงการไม่ตระหนัก ถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นฐานรากของการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ชุมชนเป็นหน่วยย่อยซึ่งประกอบรวมกันขึ้นเป็นเมือง แต่หน่วยย่อยนี้ นับเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญอันเป็นกลไกในการบริหารจัดการเมืองในภาพรวม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาเมืองในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับการจัดการมูลฝอยและการรักษาสภาพแวดล้อม ก็ต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๗๔๕ ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยชุมชน ๖ ประเภท ได้แก่ ชุมชนแออัด, ชุมชนเมือง, ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร, เคหะชุมชน, ชุมชนอาคารสูง และชุมชนชานเมือง ชุมชนแต่ละประเภทได้มีการให้คำจำกัดความโดยระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๕ ไว้ ดังนี้

ชุมชน หมายถึง ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน หมู่บ้านจัดสรร ชุมชนเมือง และชุมชนอาคารสูง ที่กรุงเทพมหานครกำหนดขึ้น ทั้งนี้โดยทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานคร

๑. ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนส่วนใหญ่ที่มีอาคารหนาแน่นไร้ระเบียบและชำรุดทรุดโทรม ประชาชนอยู่อย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของ ผู้อยู่อาศัย โดยให้ถือเกณฑ์ความหนาแน่นของบ้านเรือนอย่างน้อย ๑๕ หลังคาเรือนต่อพื้นที่ ๑ ไร่

๒. ชุมชนชานเมือง หมายถึง ชุมชนที่กรุงเทพมหานครได้จัดทำเป็นประกาศกำหนดชุมชนโดยมีพื้นที่ดำเนินการด้านเกษตรกรรมในเขตกรุงเทพมหานครรอบนอกเป็นส่วนใหญ่

๓. ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร หมายถึง ชุมชนที่มีบ้านจัดสรรที่เป็นบ้านที่อยู่อาศัย จัดสร้างขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน ยกเว้นที่เป็นนิติบุคคล ดำเนินการในที่ดินเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ทาวน์เฮ้าส์ ตึกแถว หรือบ้านแฝด

๔. เคหะชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการ และเคยอยู่ในความดูแลโดยการเคหะแห่งชาติ รวมทั้งที่การเคหะแห่งชาติยังดูแลอยู่ แต่ได้ให้ความยินยอมในการจัดตั้งชุมชน

๕. ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้านน้อยกว่าชุมชนแออัด กล่าวคือน้อย

กว่า ๑๕ หลังต่อ ๑ ไร่แต่มีความหนาแน่นของจำนวนบ้านมากกว่าชุมชนชานเมือง และกรุงเทพมหานครได้จัดทำประกาศกำหนดเป็นชุมชน มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการคมนาคมสะดวก

๖. ชุมชนอาคารสูง หมายถึง ชุมชนที่มีสภาพเป็นฟลต คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์ หรืออาคารอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ยกเว้นแฟลตของการเคหะแห่งชาติที่เป็นนิติบุคคล

ในสำนักงานเขตทวีวัฒนา มีพื้นที่ ๕๐.๒๑๙ ตร.กม. ประชากร ๗๖,๙๙๐ คน ประชากรแฝง ๓๐,๕๑๐ คน จำนวนหลังคาเรือนที่ต้องจัดเก็บ ๑๙,๓๗๐ หลังคาเรือน

- ชุมชน ๑๖ ชุมชน / หมู่บ้าน ๑๒๐ แห่ง / แฟลต ๑ / ตลาด ๔ แห่ง / ร้านสะดวกซื้อ ๑๗ แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๑ แห่ง
- สถานศึกษาของรัฐระดับประถมศึกษา ๖ แห่ง / ระดับมัธยมศึกษา ๔ แห่ง
- สถานศึกษาของเอกชนระดับประถมศึกษา ๖ แห่ง / ระดับมัธยมศึกษา ๔ แห่ง
- วิทยาลัยเอกชน ๒ แห่ง / มหาวิทยาลัยเอกชน ๒ แห่ง

ข้อมูลด้านการเก็บขมูลฝอย

ปริมาณขยะ ๙๖.๕๐ ตันต่อวัน เป็นปริมาณขยะที่ถูกคัดแยก และนำกลับมาใช้ประโยชน์ที่แหล่งกำเนิด ๙.๗๖ ตันต่อวัน

นอกจากนี้ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ยังคาดการณ์ปริมาณขยะในอนาคต ของสำนักงานเขตทวีวัฒนา ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๐ ในอนาคตไว้ดังนี้

ปริมาณขยะคาดการณ์ที่ถูกเก็บขนจากรถขยะของ กทม. (ตันต่อวัน)ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐						
๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	เฉลี่ยเพิ่ม
๙๕.๗๕	๙๙.๓๕	๑๐๓.๐๙	๑๐๖.๙๗	๑๑๐.๙๗	๑๑๕.๑๗	๓.๗๖
		ปัจจุบัน ๙๖.๕๐				

สำนักงานเขตทวีวัฒนามีชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๑๖ ชุมชน โดยในการศึกษาในครั้งนี้ ได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เลือกชุมชนหมู่บ้านรวมแก้ว เป็นชุมชนต้นแบบที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากว่าเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ประมาณ ๘๔๓ หลังคาเรือน จัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครมากกว่า ๑๕ ปี มีประสบการณ์ในการบริหารงานพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะประธานชุมชนมีสถานะผู้นำที่เป็นที่น่าเชื่อถือ มีการศึกษา เป็นข้าราชการ บำนาญ ได้รับการคัดเลือกจากประธานชุมชนทั้ง ๑๖ ชุมชน ในเขตทวีวัฒนาซึ่งได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายชุมชนในเขตทวีวัฒนา ให้เป็นประธานกรรมการชุมชนเขตทวีวัฒนา คือเป็นตัวแทนของประธานชุมชนในการติดต่อกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในนามคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนเขตทวีวัฒนา นอกจากนี้ ยังได้รับคัดเลือกเป็นประธานสภาองค์กรชุมชน เขตทวีวัฒนา ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้ง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ บทบาทคล้ายกับทำงานในลักษณะเครือข่ายชุมชน ยังมีบทบาทเป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ

ของทั้งทางราชการและเอกชน อีกหลายคณะ โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นพี่เลี้ยง และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนตัวอย่างที่มีบทเรียนความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ตามโครงการชุมชนเข้มแข็งสร้างกรุงเทพฯ ยั่งยืน เป็น ๑ ใน ๓๐ ชุมชนของกรุงเทพมหานคร โดยสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยของวิทยาลัยทองสุข เรื่องการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน เขตทวีวัฒนา โดยสอบถามประธานชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ ตามแบบสำรวจเพื่อการวิจัยเกณฑ์การประเมินของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ของกระทรวงมหาดไทย พบว่าประธานชุมชนมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์การประเมินการจัดระบบการประเมินระดับชุมชน ด้านจิตใจและสังคม ผ่านเกณฑ์ประเมิน เรื่องต่าง ๆ ดังนี้ มีความสามัคคีและความร่วมมือของคนในชุมชน มีข้อปฏิบัติของชุมชนมีกองทุนใน รูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก มีการยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย มีคุณธรรมและจริยธรรมคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข มีความเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ในด้านเศรษฐกิจ ผ่านเกณฑ์ประเมินด้านมีกิจกรรมลดรายจ่ายสร้างรายได้ มีการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพหลักของชุมชน มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย มีการดำเนินงานในรูปแบบ ลักษณะเดียวกันกับวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านเกณฑ์ประเมินในด้าน มีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มหรือองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเรียนรู้ ผ่านเกณฑ์การประเมิน ในด้านการมีข้อมูลชุมชน การใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุมชน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา มีการปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งตนเอง (เอกศิริ นิยมศิลป์ , ๒๕๕๖ :๓๓-๓๕)

ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีพื้นที่ ๓๕๔ ไร่ ตั้งอยู่บริเวณถนนเลียบบคลองทวีวัฒนา ซอยทวีวัฒนา ๒๕ พื้นที่ด้านทิศตะวันตกติดกับอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีจำนวนบ้านประมาณ ๘๔๓ หลังคาเรือน ประชากรประมาณ ๓,๘๐๘ คน จัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ สภาพชุมชนเป็นลักษณะชุมชนเมือง บ้านจัดสรรแบบทาวเฮาส์ ประมาณกว่า ๓๐๐ หลังคาเรือน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของชุมชน นอกนั้นเป็นจัดสรรที่ดินของเอกชน ในลักษณะการปลูกบ้านอยู่เองของผู้อยู่อาศัย สภาพบ้านเดี่ยว ตึกแถว ถนนสายหลักของชุมชนเป็นเส้นทางไปเชื่อมต่ออำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สาธารณูปโภคภายในน้ำประปา ไฟฟ้า ครบทุกหลังคาเรือน มีที่ทำการชุมชนซึ่งได้รับงบประมาณจากทางราชการในการก่อสร้าง ร่วมกับงบประมาณที่ชุมชนจัดหาเสริม

สรุปข้อมูลทั่วไปของชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ

- มีพื้นที่ ๓๕๔ ไร่ ข้อมูลประชากร ชาย ๑๘๓๗ คน หญิง ๑๙๗๑ คน รวม ๓๘๐๘ คน
- อาคารพาณิชย์ ๒๔ อาคาร / หอพัก ๘ แห่ง / ที่พักคนงาน ๓ แห่ง/อู่รถ ๔ แห่ง / รั้วชื่อของเก่า ๒ แห่ง / ตลาดนัดของชุมชนฯ แห่ง ทุก ๆ วัน พุทธิสบัติ เสาร์
- คณะกรรมการชุมชน จำนวน ๑๕ คน
- มีชมรมผู้สูงอายุ ๑ กลุ่ม /กลุ่มแม่บ้าน ๑ กลุ่ม ๔๐ คน
- กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนมีสมาชิก ๑๗๐ คน /อาสาสมัครตำรวจบ้าน(อพปร)น ๑๒ คน.

สภาพปัญหาของชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ

เดิมชุมชนไม่มีระบบการจัดการขยะของชุมชน สำนักงานเขตทวีวัฒนาส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาเก็บขนขยะประมาณสัปดาห์ละ ๒-๓ ครั้ง จากสภาพปัญหาของชุมชนที่เป็นลักษณะชุมชนเมืองจัดสรรที่ดินของเอกชน เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่าง ที่ผู้ซื้อยังไม่ได้ย้ายเข้ามาอยู่จำนวนมาก ปัจจุบันได้ทยอยเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับชุมชนขนาดใหญ่ ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามด้วย หากชุมชนไม่มีระบบการจัดการขยะในชุมชนโดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จะเป็นผลเสียต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ ข้อมูลปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ต่อวันของชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อมีดังนี้ (ที่มา ข้อมูล ประธานและคณะกรรมการชุมชน ฯ ร่วมกันสำรวจ เดือน ตุลาคม ๒๕๕๗)

- ขยะอินทรีย์ ๓๖ ก.ก. /ขยะทั่วไป ๙๐ ก.ก./ขยะอันตราย ๑ ก.ก. /ขยะรีไซเคิล ๕๔ ก.ก.
- รวมจำนวน ๑๘๑ ก.ก./วัน รวมเป็นปริมาณขยะจำนวน ๕๔๓๐ ก.ก./เดือน

คณะกรรมการชุมชนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน “ พัฒนาชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ เป็นชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยสมาชิกมีส่วนร่วมและมีศักยภาพบูรณาการวิถีชุมชน ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ของชุมชน “ จัดการชุมชนให้น่าอยู่ ครอบคลุมเป็นสุขบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ”

แนวคิดที่ใช้ประกอบในการจัดทำโครงการศึกษา

๑. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) (ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๑: ๕-๖)

การมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙) เป็นต้นมา และรัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ จุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่องๆไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้ จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้ง สิทธิ และหน้าที่ ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษากลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวม เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน (Creighton, วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, ๒๕๔๓, น.๑๙)

วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็น ๗ ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมี

ส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่ (๑) ระดับการให้ข้อมูล (๒) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน (๓) ระดับการปรึกษาหารือ (๔) ระดับการวางแผนร่วมกัน (๕) ระดับการร่วมปฏิบัติ (๖) ร่วมติดตามตรวจสอบ และ (๗) ระดับการควบคุมโดยประชาชน

๒. แนวคิดการประเมิน CIPP (รัตนะ บัวสนธิ์ ,www.rattanabb.com)

แดเนียล สตัฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) เป็นนักประเมินบุคคลสำคัญในวงวิชาชีพการประเมินได้พัฒนารูปแบบการประเมินอันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่ารูปแบบการประเมินซีบีพี (CIPP Evaluation Model) พัฒนาและนำเสนอขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์การกระทำการประเมินโครงการทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่กลางปี ๑๙๖๐ โดยต้องการที่จะแก้ไข ข้อผิดพลาดหรือข้อจำกัดของรูปแบบการประเมินแบบดั้งเดิม จึงทำให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการประเมินใหม่ๆ เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาอย่างรอบด้านหลายแง่มุมมากขึ้น และได้ถูกนำมาใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ โครงการทางการศึกษาในประเทศไทย

รูปแบบการประเมิน CIPP และการนำไปใช้

รูปแบบการประเมิน CIPP เป็นการนำตัวอักษรตัวแรกของมิติการประเมิน ๔ ด้านมาประกอบกัน ได้แก่ การประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ซึ่งรูปแบบการประเมิน CIPP ก็เป็นหนึ่งในรูปแบบการประเมินอื่นๆ ที่นักประเมินในยุคนั้นพัฒนานำเสนอไว้ดังนี้

๑. การประเมินบริบท : Context Evaluation หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Need) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่กำหนด การประเมินบริบท ๔ ส่วนนี้มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบโครงการ แผนงาน และการให้บริการที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ การประเมินบริบทอาจจะประเมินได้ทั้งก่อน ระหว่างหรือแม้กระทั่งหลังการดำเนินโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง (Intervention) อื่นๆ (Stufflebeam and Shinkfield, ๒๐๐๗ : ๓๓๖) ใน กรณีประเมินบริบทก่อนการดำเนินโครงการ องค์กรหรือหน่วยงานจะใช้ผลการประเมินบริบทเพื่อช่วยจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายสำหรับโครงการนั้น

๒. การประเมินปัจจัยนำเข้า : Input Evaluation จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุด ในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่โครงการหรือสิ่งแทรกแซง นั้น ๆ ต้องการให้เกิด จุดมุ่งเน้นประการที่สองของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ และเพราะเหตุใดจึงเลือกแนวทางนั้น

๓. การประเมินกระบวนการ : Process Evaluation เป็นการตรวจสอบการนำแผนงานหรือโครงการไปใช้หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงาน โครงการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง ของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการและผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้นๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการว่าเป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณ และประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งก็เพื่อชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ในการปรับปรุงการใช้งบประมาณและแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้วเมื่อมีการเริ่มต้นการดำเนินงานของโครงการหรือแผนงานผู้ปฏิบัติงานย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดสิ่งต่างๆ ได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรม การใช้บุคลากร งบประมาณ หรืออื่นๆ ดังนั้นการได้รับสารสนเทศจากการประเมิน

กระบวนการ ก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่างๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไปและมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

๔. การประเมินผลผลิต : Product Evaluation วัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิตก็เพื่อสอบวัด ความสำเร็จ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนองบรรลุลักษณะความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนี้การประเมินผลผลิตก็ต้องประเมินผลลัพธ์(Outcomes) ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นบ่อยครั้งที่นักประเมินยังขยายขอบเขตการประเมินผลผลิตไปสู่การประเมินในสิ่งที่เรียกว่า ผลลัพธ์ระยะยาวอีกด้วย การประเมินผลผลิตควรดำเนินการโดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์การตัดสินใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมิน (Evaluand)

รูปแบบการประเมิน CIPP มีลักษณะเป็นกลยุทธ์เชิงระบบสำหรับการปรับปรุงเนื่องจากรูปแบบการประเมิน CIPP ในแต่ละมิติของการประเมินจะมีความต่อเนื่องส่งผลต่อกันสำหรับการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงปรับแต่งส่วนต่างๆ ของโครงการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ารูปแบบการประเมิน CIPP สามารถนำมาใช้ในฐานะกลยุทธ์เชิงระบบสำหรับการปรับปรุงโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง

๓. ทฤษฎีเสริมแรงของสกินเนอร์(Skinner's Reinforcement Theory)

สกินเนอร์และผู้ร่วมงาน ได้ศึกษาถึงการทำงานที่ดีที่ควรยกย่อง โดยวิเคราะห์สถานการณ์การทำงานเพื่อพิจารณาสาเหตุและกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคในการทำงาน เป้าหมายของการมีส่วนร่วมของแรงงานและการช่วยเหลือ ตลอดจนการปรับปรุงการทำงาน การป้องกันอย่างรวดเร็วยุติของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และรางวัลจากการยอมรับตลอดจนการยกย่องบุคคลที่ทำดี ทฤษฎีของสกินเนอร์เน้นย้ำแรงจูงใจที่เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงพฤติกรรม และเทคนิคในการเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ เขาเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกเปลี่ยนไป เนื่องจากแรงจูงใจ เทคนิคนี้สามารถทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมซ้ำหรือเปลี่ยนพฤติกรรมอื่น วิธีการเสริมแรงตามทฤษฎีของ Skinner ทำได้ ๔ วิธีคือ

๑. การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) หมายถึงการบริหารรางวัลตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เป็นการสร้างให้เกิดพฤติกรรมมากขึ้นด้วยการให้รางวัลพิเศษสำหรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การสรรเสริญพนักงาน เมื่อทำงานเสร็จตามกำหนด เมื่อพนักงานได้รับการชมเชยถือว่าเป็นการกระตุ้นให้ผลสำเร็จของการทำงานในอนาคต

๒. การเรียนรู้หลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance learning) หรือการเสริมแรงด้านลบ (Negative reinforcement) หมายถึงการจัดลำดับเหตุการณ์หรือปัญหาที่ไม่น่าพึงพอใจต่อจากพฤติกรรมที่พึงพอใจ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเพราะพนักงานสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้ทำอย่างอื่น เนื่องจากกลัวผลร้ายที่จะได้รับ เช่น หัวหน้าสั่งพนักงานว่าอย่าทำงานล่าช้า การเรียนรู้หลีกเลี่ยงปัญหาเกิดจากบุคคลต้องการหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ที่ไม่น่าพอใจ จึงมีพฤติกรรมที่ไม่ทำให้เกิดผลลัพธ์นั้น

๓. การยับยั้งพฤติกรรม (Extinction) หมายถึงการเลิกให้รางวัลเพื่อจุดมุ่งหมายในการยับยั้งพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต เป็นพฤติกรรมที่มีผลด้านบวกเป็นการระงับพฤติกรรมบางอย่าง โดยการลดการเสริมแรง เช่น ผู้บริหารต้องการให้พนักงานทำงานล่วงเวลาน้อยลง โดยการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะเลิกขอบคุณพนักงานที่ทำงานล่วงเวลา และการทำงานในวันสุดสัปดาห์พนักงานจะไม่ได้รับการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมต่อเนื่อง

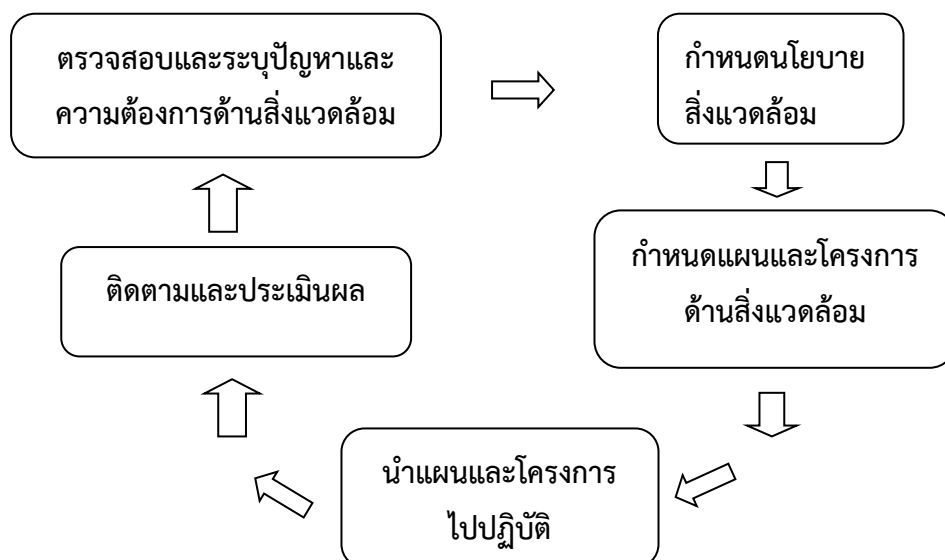
๔. การลงโทษ (Punishment) หมายถึงการปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การให้ผลลัพธ์ที่เป็นลบ จะช่วยลดหรือยับยั้งพฤติกรรมเป็นการลบพฤติกรรม เนื่องจากผลลัพธ์ที่ไม่พึงพอใจ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การลดอานาจหน้าที่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีแรงจูงใจของสกินเนอร์ มีความเชื่อมั่นว่าการเสริมแรงทางบวก หรือการให้รางวัล เป็นวิธีที่ดีกว่าการลงโทษ ดังนั้นในการสร้างแรงจูงใจจึงควรเน้นในเรื่องการชมเชย การกระตุ้น การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา การสร้างแรงจูงใจ ถ้ามีประสิทธิภาพจริง ๆ จะต้องอาศัยการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน และให้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานด้วย จึงได้ผลดีที่สุด

บทบาทของชุมชนในด้านการจัดการมูลฝอย

การจัดการมูลฝอยมีความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมและทิศทางการพัฒนาประเทศที่เล็งเห็นถึงความเกี่ยวข้องนี้ โดยเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ได้กำหนดให้ความสำคัญของชุมชน โดยได้กำหนดเป็นบทบาทการพัฒนาประเทศไว้ว่า “พัฒนาเป็นสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่ดีในทุกๆระดับ”

แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม (จำลอง โพธิ์บุญ, ๒๕๕๒) การจัดการสิ่งแวดล้อม คือการดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน และมีการควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดมลพิษหรือลดมลพิษให้เหลือน้อยที่สุด การจัดการสิ่งแวดล้อมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ นโยบายสิ่งแวดล้อม แผนและโครงการสิ่งแวดล้อม และการจัดองค์กร งบประมาณ และบุคลากร การจัดการสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องมีการดำเนินการเป็นกระบวนการเช่นเดียวกับการจัดการในเรื่องอื่น ๆ เช่นกัน โดยเริ่มจาก ๑) การตรวจสอบและระบุ ปัญหา และความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม ๒) การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ๓) การกำหนดแผนและโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ๔) การนำแผนและโครงการไปปฏิบัติ ๕) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และโครงการต่าง ๆ

ภาพที่ ๑ กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการจัดการมูลฝอยชุมชนของกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา

กรุงเทพมหานคร มีการพัฒนาต้นแบบด้านการจัดการมูลฝอยและสิ่งแฉะล้น ในแต่ละกลุ่มประชากรซึ่งมีโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนก็มีโครงสร้างที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนแออัด แฟลต คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ หมู่บ้านจัดสรร ชุมชนชานเมือง ชุมชนเมือง อาคารพาณิชย์สถานศึกษาก็มีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษาสถานประกอบการที่มีความหลากหลายเช่นอาคารสำนักงานธนาคารห้างสรรพสินค้าตลาดร้านสะดวกซื้อ วัดและศาสนสถาน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีพฤติกรรมภารกิจมูลฝอยและจัดการมูลฝอยที่แตกต่างกัน กรุงเทพมหานคร จึงทำการศึกษาและสร้างต้นแบบการจัดการมูลฝอยในแต่ละกลุ่มเพื่อให้แต่ละกลุ่มนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมซึ่งมีโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันหลายโครงการ ดังนี้

๑. โครงการจัดการมูลฝอยชุมชน (Community Based Solid Waste Management : CBM)

CBM เป็นองค์รวมของแนวคิดในการจัดการมูลฝอยแบบผสมผสานที่มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอย ได้แก่ คริวเรือนต่างๆในชุมชนเมือง และเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่สะอาด สวยงาม น่าอยู่อย่างยั่งยืนซึ่งได้รับประโยชน์ทั้งชุมชนและกรุงเทพมหานคร เป็นการลดปัญหาและลดต้นทุนของส่วนอื่นๆของการจัดการมูลฝอย กระบวนการจัดการมูลฝอยโดยชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักในสภาพปัญหา มูลฝอยและสิ่งแฉะล้นในชุมชน สถานประกอบการ และสถานศึกษาสถานที่ราชการและรัฐวิสาหกิจ ให้ชุมชนร่วมคิดค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนกำหนดร่วมกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างความรู้ ความเข้าใจการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์และการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง แนะนำการจัดการถังขยะในชุมชนเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดี และร่วมกันดำเนินการโดยการทุกครัวเรือน คัดแยกวัสดุรีไซเคิลขายร้านค้าของเก่า ธนาคารขยะ จัดตลาดนัดรีไซเคิลคัดแยกเศษอาหารกิ่งไม้ใบไม้ นำมาหมักทำปุ๋ยไว้ใช้ในบ้านหากชุมชนใดไม่สะดวกที่จะทำปุ๋ยก็รวบรวมเฉพาะเศษอาหารแล้วนัดให้เกษตรกรมารับไปทำอาหารปลา สุก รว และจัดการถังในบ้านหลังจากทุกบ้านคัดแยกมูลฝอยแล้วปริมาณมูลฝอยจะลดลงขยะถูกแยกเป็น ๔ ส่วนประกอบด้วย ๑) รีไซเคิล ๒) เศษอาหาร ๓) ขยะที่รีไซเคิลไม่ได้ และ ๔) ขยะอันตรายสามารถจัดระบบจัดการมูลฝอยในชุมชนโดยตั้งถังขยะในบ้านนัดเวลาทิ้งนัดเวลาเก็บและทำถนนให้ปลอดถังขยะโดยทุกบ้านจัดการถังขยะในบ้านตนเองแยกเป็น ๒ ถังได้แก่ ๑) ถังรองรับมูลฝอยเศษอาหารนำไปหมักปุ๋ยหรือ อาหารสัตว์ ๒) ถังขยะทั่วไปรถเก็บขนมูลฝอยเข้าเก็บตามเวลาที่นัดไว้ส่วนวัสดุรีไซเคิลแยกใส่กล่องหรือถุงเก็บไว้ ในบ้านรอขายหรือบริจาคและมูลฝอยอันตรายใส่ถุงรอวันที่สำนักงานเขตเข้าจัดเก็บถนนปลอดถังขยะเก็บถังริมถนนออก หรือรวมไว้เป็นจุดๆปรับปรุงภูมิทัศน์ด้วยต้นไม้ปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนให้สะอาดปลูกต้นไม้หน้าบ้านบริเวณ ที่เคยตั้งถังขยะซึ่งได้รับมากกว่าการจัดการมูลฝอยแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้ประชาชนในชุมชนมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจากกิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยและการขายมูลฝอยทำให้หยิบยกปัญหาอื่นๆเข้ามาพูดคุยและหาแนวทางแก้ไขปัญหาพร้อมกันได้ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย จุดอ่อนของโครงการการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกเพียงพอ การดำเนินการเหมือนไฟไหม้ฟาง ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดโดยเจ้าหน้าที่จากกรุงเทพมหานคร และขาดการจูงใจ

๒. โครงการรักษาสีสิ่งแวดล้อมเพื่อชุมชนยั่งยืน

กรุงเทพมหานครได้มอบหมายให้มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนด้วยกระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมพร้อมเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน และพัฒนาคู่มือการจัดการมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนเพื่อขยายผลรูปแบบการดำเนินงานไปสู่ชุมชนอื่นและสังคม โดยมีเป้าหมายในการศึกษาให้ครอบคลุมชุมชนทั้ง ๕ ประเภทได้แก่ (๑) แพลตและคอนโดมิเนียม (๒) หมู่บ้านจัดสรร(๓) ชุมชนเมือง (๔) ชุมชนชานเมืองและ (๕) ชุมชนแออัด ประเภทละ ๒ ชุมชนรวม ๑๐ ชุมชนแล้วทดลองใช้คู่มือร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตประเภทละ ๒๐ ชุมชนรวม ๑๐๐ ชุมชนและนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงคู่มือการจัดการมูลฝอยในชุมชนประเภทต่างๆหลังจากนั้นจะได้นำผล การศึกษาไปขยายผลโดยจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่สำนักงานเขต ผู้นำชุมชนกว่า ๒,๐๐๐ ชุมชนที่มีอยู่ในฐานข้อมูลของสำนักพัฒนาสังคม และเผยแพร่ผลการศึกษาผ่านสื่อต่างๆเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปและสามารถนำไปปรับใช้ได้ จุดอ่อนของโครงการเป็นเพียงการศึกษารูปแบบ และได้รูปแบบออกมา แต่รูปแบบที่ศึกษามายังไม่มีการขยายผลไปดำเนินการจริงให้เป็นรูปธรรม ส่วนคู่มือการจัดการมูลฝอยก็เป็นเพียงตัวอักษรที่อยู่ในหนังสือคู่มือ ชุมชนยังไม่ค่อยได้ศึกษาและนำมาปรับใช้จริงในชีวิตประจำวันเท่าที่ควร

๓. พัฒนาระบบการจัดการมูลฝอยภายในสำนักงานเขตเป็นต้นแบบแล้วจึงขยายไปองค์กรอื่นๆ

ส่งเสริมให้สำนักงานเขต พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการมูลฝอยของสำนักงานเขต โดยจัดตั้งถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทประกอบด้วยรีไซเคิลเศษอาหารมูลฝอยทั่วไปและมูลฝอยอันตรายและกิ่งไม้ใบไม้ และนำไปกำจัดโดยนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขต หรือที่ศูนย์กำจัดมูลฝอย ประกอบด้วยรีไซเคิลคัดแยกขายโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทหรือตามที่สำนักงานเขตเห็นควร เศษอาหารนำไปผสมกับใบไม้แห้งหมักทำปุ๋ยในพื้นที่สำนักงานเขตหรือเลี้ยงไส้เดือนหรือทำน้ำหมักชีวภาพใช้ในสำนักงานเขตหรือแจกจ่ายประชาชนเหลือมูลฝอยทั่วไป และมูลฝอยอันตรายที่นำไปส่งโรงงานกำจัดมูลฝอยนำไปกำจัด สำนักงานเขตหลายแห่งได้พัฒนาเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้การจัดการมูลฝอยชุมชนโดยจัดให้มีการบรรยายให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และนำศึกษาดูงานการจัดการมูลฝอยของสำนักงานเขต แต่จุดอ่อนของโครงการดังกล่าวดำเนินการโดยสำนักงานเขต เป็นเพียงแหล่งศึกษาเรียนรู้ที่ต้นทาง แต่ยังไม่สามารถขยายผลไปยังชุมชน หน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่เขตเท่าที่ควร ในอนาคตอาจมีการตั้งเป้าหมายการดำเนินการขยายผลภายใน ๑ ปี ว่าสามารถขยายผลไปใช้ได้ที่หน่วยงาน

๔. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในภาพรวม

ในช่วงการพัฒนาต้นแบบดังกล่าวข้างต้น สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ได้พัฒนาคู่มือเอกสารแผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยการจัดการมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์จากมูลฝอยแจกจ่ายประชาชนในพื้นที่ ๕๐ เขต การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มในภาพรวม เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์ลดมูลฝอย ลดโลกร้อน การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก การจัดกิจกรรมประกวดสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การจัดอบรมการออกแบบสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การอบรมให้ผู้แทน

ชุมชนเป็นอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ในปี ๒๕๕๕ มีผู้นำชุมชนเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจำนวน ๖๒๘ คนทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ในการจัดการมูลฝอยอย่างรู้คุณค่าไปสู่สาธารณะ จุดอ่อนของโครงการ แผ่นพับเป็นเพียงเอกสารแจกจ่ายไปตามชุมชน แต่ไม่ได้มีการหยิบขึ้นมาศึกษา และนำความรู้มาใช้ประโยชน์จริงเท่าที่ควร ส่วนอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ก็เป็นเพียงการอบรมให้มีความรู้พื้นฐานการจัดการขยะในหลากหลายรูปแบบ แต่ขาดการติดตาม ให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องสำหรับบทบาท หน้าที่ของอาสาสมัครฯ หลังการอบรม ว่าตัวเลขมีมาน้อยเพียงใดสามารถนำกลับไปใช้ได้จริงในครัวเรือน และชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่

การนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ผู้มีส่วนได้เสีย จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคาม SWOT Analysis บูรณาการกับการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ในการดำเนินการ

๑.๑ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Analysis) ในการดำเนินงาน เรื่อง แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ มีกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑) กลุ่มผู้กำหนดนโยบายของกรุงเทพมหานคร
- ๒) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานระดับสำนักต่างๆ เช่น สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักยุทธศาสตร์ และประเมินผล สำนักงานเขต สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร
- ๓) กลุ่มคณะทำงาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับชุมชน
- ๔) กลุ่มคณะกรรมการชุมชน กลุ่มผู้นำทางธรรมชาติในชุมชน
- ๕) กลุ่มอาสาสมัครในชุมชน
- ๖) กลุ่มประชาชนในชุมชน เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีแม่บ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ
- ๗) กลุ่มภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน
- ๘) กลุ่มสถาบันการศึกษา

โดยเฉพาะกลุ่มตามข้อ ๓) ๔) ๕) เป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มหลัก ที่มีส่วนได้เสีย และมีผลกระทบโดยตรง กลุ่ม ตามข้อ ๓) เป็นผู้สนับสนุนหลัก กลุ่ม ๑) ๒) ๗) ๘) เป็นผู้สนับสนุนรอง

๑.๒ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT Analysis) บูรณาการกับการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ในการดำเนินการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ มีดังนี้

๑) **จุดแข็ง (Strengths)** กลุ่มผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารและจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร เห็นความสำคัญในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร และการนำกรุงเทพมหานครเป็นมหานครชั้นนำแห่งเอเชียในด้านสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป็นนโยบายของกรุงเทพมหานคร และยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ผู้บริหารเขตทวีวัฒนา คือ ผู้อำนวยการเขตทวีวัฒนา ได้ให้ความสำคัญในการนำนโยบายดังกล่าวของกรุงเทพมหานคร ไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรม มีการพูดในที่ประชุมกรรมการชุมชนประจำเดือนทุกครั้ง เพื่อให้คณะกรรมการชุมชนทราบแนวทาง และนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนต่อไป

๒) **จุดอ่อน (Weaknesses)** ได้แก่

- มีนโยบาย และยุทธศาสตร์ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะ แต่ขาดการให้ความสำคัญ การส่งเสริม เสริมแรง ให้มีอาสาสมัครในชุมชนด้านการจัดการขยะในชุมชน ควรมีโอกาสกำหนดกิจกรรมเสริมแรงด้านบวกอย่างต่อเนื่อง ให้กับชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัลโครงการของชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครชุมชนที่ร่วมดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน เสริมแรงด้านบวกในการส่งเสริมคนในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการด้านการจัดการขยะ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนรวมตัวเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกัน

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ยังขาดการกำหนดกิจกรรม โครงการที่เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านบวกเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยตรง หรือมีกิจกรรม โครงการ ที่ยังขาดรูปแบบ เทคนิค วิธีการที่จะส่งเสริมให้ผู้นำชุมชน เข้มแข็ง มีศักยภาพที่จะดำเนินกิจกรรมในชุมชนด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดการขยะในชุมชน

- บุคลากรของฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม ยังขาดการพัฒนาการให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ทักษะการสอนงาน ให้คำปรึกษา การเป็นที่ปรึกษา ให้คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร และประชาชนในชุมชน และทั้ง ๒ ส่วนราชการยังขาดประสานการดำเนินงานในชุมชน นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุน เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ในระดับชุมชนทำงานเบ็ดเสร็จคนเดียว ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการดำเนินกิจกรรม จัดทำรายละเอียด การรายงาน การจัดซื้อ จัดจ้าง ที่เป็นงานประจำอื่น ๆ รวมทั้งงานตามนโยบายผู้บริหารกรุงเทพมหานคร เฉพาะกิจมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลา ลงพื้นที่ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ติดตาม กับชุมชนที่ดำเนินการเท่าที่ควร

- การดำเนินการกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่ผ่านมาของชุมชน ผู้นำชุมชนยังขาดการประชาสัมพันธ์ในช่องทาง ต่างๆในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เสียงตามสาย ป้ายประกาศ แผ่นปลิว อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง ประชาชนไม่ได้รับรู้ข่าวสาร รับรู้ไม่ทั่วถึง

- คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครในชุมชน ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก ความเข้มแข็ง ในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดการขยะในชุมชน โดยสามารถพึ่งพาตนเองโดยลำพัง ไม่สามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานเป็นลักษณะ ฟังฟัง และรอรับการช่วยเหลือ หรือสนับสนุนจากทางราชการมากเกินไป ทั้ง ๆที่ บางขั้นตอนประชาชนในชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง

- ชุมชนยังขาดการสนับสนุนจากภาคเอกชน ด้านการจัดการขยะ โดยเฉพาะ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือสถานศึกษา

๓) โอกาส (Opportunities) ได้แก่

- ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ และการเป็นมหานครแห่งสิ่งแวดล้อมอาเซียน ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีที่กรุงเทพมหานครจะประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะ โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมของชุมชนเอง เหมือนหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศญี่ปุ่น ยุโรป ที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากในการร่วมรักษาสภาพแวดล้อม และเป็นโอกาสที่รัฐบาลชุดปัจจุบัน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้ความสำคัญกับปัญหาการจัดการขยะ ถึงกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ในการจัดการขยะ

- มีหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและเอกชน ร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในประเทศไทย และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน จะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ถ้าพื้นที่มีศักยภาพ

๔) ภัยคุกคาม (Threats) ได้แก่

- การเร่งดำเนินนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานครในหลายๆ ด้าน พร้อมกัน กำหนดกิจกรรมให้ชุมชนดำเนินการ ไปพร้อม ๆ กัน หลาย ๆ กิจกรรม หรือระยะเวลาเดียวกัน เป็นภาระงาน ที่คณะกรรมการชุมชนต้องบริหารด้านเวลา ทำให้การทำงานได้อย่างไม่มีคุณภาพ และไม่ต่อเนื่อง หรือกิจกรรมที่หน่วยงานภายนอกให้ชุมชนดำเนินการ เช่น กศน. พม. สทบ. ปปส. ฯลฯ ทำให้คณะกรรมการชุมชนเกิดความสับสนว่าจะดำเนินกิจกรรมใดสำคัญก่อน- หลัง หรือทำไปพร้อมๆ กันหรือปัจจัยทางการเมืองในชุมชนเอง เป็นต้น

การนำแนวคิดทฤษฎีที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการ

๑. การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะ ต้องการให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะของชุมชนเองในทุกขั้นตอน มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะร่วมสำรวจ ตรวจสอบ ประชุม วางแผน ร่วมดำเนินการ ติดตาม วิเคราะห์ สภาพปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน สามารถระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ ในปัญหาขยะของชุมชนเอง การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการจะทำให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกมีความเป็นเจ้าของกิจกรรมทุกกิจกรรมของชุมชนที่จัดขึ้น เกิดความหวงแหน และอยากเข้ามาร่วมกิจกรรมจัดการขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๒. การนำแนวคิดการประเมิน (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินในด้านต่าง ๆ ก่อนการดำเนินกิจกรรม โครงการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดการขยะในชุมชน อย่างต่อเนื่อง โดยก่อนการดำเนินโครงการมีการวิเคราะห์ ประเมินบริบทในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมด้านบริหารจัดการขยะในชุมชน

๑. การประเมินบริบทในชุมชน หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ถือว่าปัญหาขยะเป็นปัญหา (Problem) อย่างยิ่งในชุมชน และเป็นโอกาสที่จะต้องดำเนินการ (Opportunities) ภายใต้นโยบายรัฐบาล กรุงเทพมหานคร กระแสการเป็นมหานครชั้นนำแห่งเอเชีย

๑.๑. การประเมินความต้องการจัดการขยะในชุมชน ถือว่ามีความจำเป็นต้องดำเนินการ เพราะในขณะที่ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนฯเอง และประชากรแฝงที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนฯ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตรงกับสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยเฉพาะเรื่องขยะ

๑.๒ การประเมินด้านนโยบายผู้บริหารเขตทวีวัฒนา คือ ผู้อำนวยการเขตทวีวัฒนา เป็นผู้ มีนโยบาย และเห็นความสำคัญ ที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการขยะของชุมชน รวมทั้ง มีแนวทาง ที่จะให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เข้าไปให้การสนับสนุน ให้ความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ ประสบการณ์ ให้กับคนในชุมชน

๑.๓ ชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน มีผู้นำชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ โดยเฉพาะประธานชุมชน เป็นผู้นำที่มีความโดดเด่น มีภาวะผู้นำ ความน่าเชื่อถือ ทั้งจากประชาชนในชุมชนเอง ได้รับเลือกเป็นประธาน ชุมชนมากกว่า ๑๐ สมัย มีหัวก้าวหน้าในการพัฒนา ทันสมัย จึงสามารถเป็นผู้นำที่จะขับเคลื่อนการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ สถานการณ์ในปัจจุบัน ที่ประเทศไทย ต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับรัฐบาลชุดปัจจุบัน(คสช.) เห็นความสำคัญ ปัญหาการจัดการขยะ ซึ่งกำหนดเป็นวาระสำคัญของชาติ จึงถือเป็นโอกาสดีที่ จะดำเนินการโครงการดังกล่าว

๒. การประเมินปัจจัยนำเข้า จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น จัดงบประมาณศึกษาดูงาน อบรม วัสดุอุปกรณ์

๒.๑ แนวทาง สำนักงานเขตทวีวัฒนา ขอสนับสนุนงบประมาณจากกรุงเทพมหานคร ในกิจกรรม โครงการ ศึกษาดูงาน อบรม คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดตั้งธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก เป็นต้น ขอสนับสนุนสื่อต่าง ๆ จากสำนักสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๒.๒ แนวทางการส่งเสริมผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ให้เป็นผู้นำที่มีบทบาท มีความเข้มแข็ง มีจิตสำนึก โดยใช้ช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริม สมาชิกในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน นอกจากนี้ ใช้การเสริมแรง ชมเชย ให้รางวัล ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ให้คำแนะนำ เป็นต้น

๒.๓ แนวทางการส่งเสริมให้มีอาสาสมัครจัดการขยะ อย่างน้อย ๓- ๕ คนที่จะรับผิดชอบเป็นแกนนำหลักที่จะดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะ การบริหารจัดการ ระบบการจัดการขยะในชุมชนโดยตรง ดูแล การจัดกิจกรรมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง

๒.๔ แนวทางในการสนับสนุนภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการขยะในชุมชน เช่น บริษัท วงษ์พาณิชย์ จำกัด เอกชนอื่น เป็นต้น

๓. การประเมินกระบวนการ : Process Evaluation เป็นการตรวจสอบการนำแผนงานหรือโครงการไปใช้ หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงาน ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมจัดการขยะในชุมชน ต้องการมีการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ โดยใช้วิธีการ

- การจัดประชุม คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน และระดมสมองเพื่อช่วยกันปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ใช้การเสริมแรง ให้กำลังใจ ชมเชย

- การประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มเด็ก เยาวชน กลุ่มสนใจ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ อาสาสมัครอื่น ๆ และหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ

- การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ทุกช่องทาง เสียงตามสาย ป้ายประกาศ แผ่นปลิว นิทรรศการ ฯลฯ

- การจัดกิจกรรมรณรงค์เป็นครั้งคราว ๑-๒ เดือน/ ครั้ง

๔. การประเมินผลผลิต : Product Evaluation วัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิตก็เพื่อสอวัด ติความ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงาน กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน คือการจัดการขยะเป็นรูปธรรมเพียงใด หรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนองบรรลุลความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่

เป็นการประเมินในขั้นสุดท้ายของกิจกรรม หรือ โครงการ ว่าผลผลิต ตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย ของ กิจกรรม โครงการ เป็นไปตามที่กำหนด หรือไม่ประการใด รวมทั้ง เป็นไปตามความต้องการ และผลดีกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

๓. การนำแนวคิด ทฤษฎีการเสริมแรง มาใช้ในการส่งเสริมให้คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ทำงานด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

โดยการเสริมแรงทางบวก คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครจัดการขยะในชุมชน ที่มาร่วมเป็นผู้ดำเนินการ กิจกรรมและขับเคลื่อน การจัดการขยะในชุมชน ดังนั้นในการสร้างแรงจูงใจจึงควรเน้นในเรื่องการชมเชย การกระตุ้น การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา การสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้มีประสิทธิภาพจริง ๆ จะต้องอาศัยการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน และให้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานด้วย เพื่อให้ได้ผลดีที่สุด การเสริมแรงประชาชนโดยให้มีการแข่งขันการลดปริมาณขยะ โดยให้รางวัลผู้ชนะ หรือจัดทำถุงผ้าแจกจ่าย สำหรับผู้ที่ร่วมดำเนินการ จัดทำเสื้อลดปริมาณขยะ ทีมงานที่ร่วมดำเนินการ เป็นต้น

นิยามศัพท์ในการศึกษาครั้งนี้

๑. ชุมชน คือ ชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๕ หรือจัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานครฉบับเดิม ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อสำนักงานเขตทวีวัฒนา

๒. ชุมชนต้นแบบ คือ ชุมชนนาร่องที่ศึกษา จำนวนอย่างน้อย ๑ ชุมชน ที่มีรูปแบบ วิธีการ ดำเนินกิจกรรม หรือ โครงการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม การจัดการขยะ ในชุมชนอย่างเป็นระบบ สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น มีการจัดตั้งธนาคารขยะ การทำโรงเรือนปุ๋ย หมัก และมีความต่อเนื่องในการดำเนินการ ทำให้ปริมาณขยะที่สำนักงานเขตต้องจัดเก็บไปทำลายลดลง ควบคู่กับ การรณรงค์รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน ให้ชุมชนมีความน่าอยู่ อย่างยั่งยืน จนเป็น แบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่น ๆ ในสำนักงานเขตทวีวัฒนา และสำนักงานเขตอื่น ๆ ของ กรุงเทพมหานคร

๓. สิ่งแวดล้อม คือ สภาพความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชน ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดเรื่องการจัดการขยะใน ชุมชน เป็นเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อม

๔. อย่างยั่งยืน คือ การดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และตลอดไป จนเป็น ผลดีของประชาชนในชุมชน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑. เพื่อให้คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครของชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ จิตสำนึก การแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน มีทักษะ ประสบการณ์ ในการจัดการขยะในชุมชน

๓.๒ เพื่อให้คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครในชุมชน มีการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน ๑ แห่ง จัดทำโรงเรือนทำปุ๋ยหมัก ๑ แห่ง และมีกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการ ดำเนินการจัดการขยะในชุมชนให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง

๓.๓ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อลดปริมาณ ขยะให้ลดลง เกิดสภาพสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๔. เป้าหมาย

๑. ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ มีระบบการบริหารจัดการขยะในชุมชนที่ดี มีการจัดตั้งธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก อย่างน้อย ๑ แห่ง มีกิจกรรมดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายในระยะเวลา ๑๑ เดือน(พ.ย.-ก.ย.)

๒. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะโดยการแยกขยะก่อนทิ้ง โดยมีผู้แทนผู้อยู่ อาศัย ในแต่ละหลังคาเรือนเข้าร่วม อย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ภายในระยะเวลา ๑๑ เดือน (พ.ย.-ก.ย.)

๓. ปริมาณขยะในชุมชนที่สำนักงานเขตทวีวัฒนาต้องจัดเก็บไปทำลายลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๒๐ ภายในระยะเวลา ๑๑ เดือน (พ.ย.-ก.ย.)

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

จากการศึกษาโครงการ “ แนวทางการส่งเสริมชุมชนต้นแบบร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ ” สามารถพิจารณาปัจจัยความสำเร็จของโครงการฯ ได้ดังนี้

๑. ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ต้องกำหนดเป็นนโยบายที่จะดำเนินการในชุมชน ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครอย่างชัดเจน และสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารเขตโดยเฉพาะผู้อำนวยการเขตให้ความสำคัญ กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการฯ ระดับเขต ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีกิจกรรมการประกวดชอยต่าง ๆ ของชุมชนที่มีการจัดการขยะ และรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน

๒. คณะกรรมการชุมชน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และเป็นกำลังในการขับเคลื่อนการดำเนินการด้านการจัดการขยะ และรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ดังนั้น เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตที่เป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ สนับสนุน ควรมีการเสริมแรง ให้กำลังใจ คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ผู้นำชุมชน อาสาสมัครในชุมชน เกิดการขับเคลื่อนที่จะดำเนินการในชุมชน อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การคัดเลือกและจัดตั้งอาสาสมัครจัดการขยะในชุมชน และมีการแต่งตั้งคณะทำงานระดับชุมชน คณะทำงานต้องมีการทำงานเป็นทีมและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อทำหน้าที่ในด้านการจัดการขยะชุมชน ได้แก่ การจัดการขยะในครัวเรือน การแยกขยะ การดำเนินงานธนาคารขยะ การทำโรงเรือนปุ๋ยหมัก ควบคู่กับการรณรงค์รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ฯลฯ กำหนดแนวทาง วางแผน รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ และนำไปวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาอุปสรรค และพัฒนาวิธีการ เพื่อให้การจัดการขยะและ สภาพแวดล้อมในชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ สำนักงานเขตจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบชุมชน จาก ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ฝ่ายรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย คอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

๔. คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ควรใช้วิธีการสื่อสารหลายช่องทาง และรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชน เช่น เป็นบอร์ดประชาสัมพันธ์ถาวร ความรู้เรื่องการแยกขยะ การประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายในชุมชนสม่ำเสมอวันละ 1-2 ครั้ง การใช้แผ่นปลิวแจกจ่ายตามบ้าน การประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มสนใจ ตามความเหมาะสม เรียนรู้ธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก เป็นต้น รวมทั้งการจัดกิจกรรมรณรงค์ 1-2 เดือน ครั้ง สอดแทรกในกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน หรือเชิญวิทยากรจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มาให้ความรู้ เล่า ประสบการณ์ ที่ดำเนินงานในชุมชน

๕ ให้การศึกษาให้กับกลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุ กลุ่มสนใจ ในชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึกที่ดี และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะและรักษาสภาพแวดล้อมใน เข้ามาเรียนรู้ กิจกรรมธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก ในส่วนสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครมีกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

๖. ให้การศึกษาเด็ก เยาวชน ในชุมชนหมู่บ้านร่วมเกื้อ นักเรียนใน และนอกสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีจิตสำนึกที่ดี และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะและรักษา สภาพแวดล้อมในชุมชน โดยเริ่มการทดลองทำในโรงเรียน จัดทำโครงการธนาคารขยะ ในส่วนสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานครมีกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

๗. การสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อม สถานประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วม ในการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะ และรักษา

สภาพแวดล้อมในชุมชน ส่วนที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชน รอบ ๆ ชุมชน ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ในการดำเนินการ รักษาสภาพแวดล้อมขององค์กร หน่วยงานที่อยู่รอบ ๆ ชุมชน ไม่มีกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนนั้น ๆ เสริมแรงด้วยมาตรการทางภาษี และวิธีการอื่น ๆ เช่น อำนวยความสะดวกในการต่อใบอนุญาต จัดบุคลากรให้ความรู้ ความเข้าใจที่ดีกับบริษัท ห้างร้าน มอบเกียรติบัตร การยกย่อง และการดำเนินงานโครงการต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน เช่น บริษัท วงษ์พาณิชย์ เป็นต้น

๘. เมื่อมีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว อาจกำหนดเป็นกฎ ระเบียบที่ปฏิบัติ ในชุมชนให้ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน/ ผู้รับผิดชอบ

ลำดับ	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	การดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
๑	ผู้อำนวยการเขต ประชุมชี้แจงในการประชุมผู้บริหาร ส่วนราชการ และระดับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน	ผู้อำนวยการเขต ประชุมชี้แจงในการประชุมผู้บริหารหน่วยงาน/ ส่วนราชการ กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินการ	ผู้อำนวยการเขต
๒	ผู้บริหารเขต จัดตั้งคณะอนุกรรมการฯ ระดับ เขตในการดำเนินงาน	ชี้แจงในการประชุมผู้บริหารหน่วยงาน/ ส่วนราชการ กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินการ	ผู้อำนวยการเขต
๓	ผู้อำนวยการเขต ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ระดับเขต มอบนโยบาย แนวทางในการดำเนินงาน	การประชุม คณะกรรมการอนุกรรมการฯ ระดับเขต เพื่อ กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินการ ติดตาม และประเมินผล	ผู้อำนวยการเขต
๔	การกำหนดคณะทำงานฯ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานดำเนินกิจกรรมและโครงการ	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ และหัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดฯ ร่วมกันกำหนดบุคคลเป็นคณะทำงานระดับปฏิบัติการ	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดฯ
๕	การประชุมระดับคณะทำงานที่รับผิดชอบเพื่อทำความเข้าใจ กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติ และร่วมกันกำหนดแผนงาน กิจกรรม แนวทางการดำเนินงาน การควบคุม การติดตาม และประเมินผล	หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดฯ และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อมอบหมายนโยบาย และร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทาง ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงาน การควบคุม การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดฯ

๖	เชิญหน่วยงานที่รับผิดชอบ/ ส่วนราชการ มาจัดอบรม ให้ความรู้ เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ จัดอบรมให้ความรู้ ทักษะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในด้านวิธีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	สำนักงานเขตขอสนับสนุนจากสำนักสิ่งแวดล้อมภาคเอกชน ฯ
๗	การประชุมเวทีย่อยกับคณะกรรมการชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาขยะ สภาพแวดล้อมในชุมชน และหาสาเหตุ วางแนวทางแก้ไข จัดตั้งเป็นคณะทำงานด้านการจัดการขยะในชุมชน	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ร่วมกับฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะประชุมเวทีย่อยกับคณะกรรมการชุมชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ รับฟังปัญหาขยะในชุมชน วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไข และวางแผนการดำเนินงาน และจัดตั้งคณะทำงานฯ	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ฝ่ายรักษาความสะอาด ฯ
๘	- คัดเลือกและจัดหาอาสาสมัครจัดการขยะในชุมชน ๓-๕ คน	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ร่วมกับคณะกรรมการชุมชน คัดเลือก และจัดหา อาสาสมัครด้านการจัดการขยะในชุมชน ๓- ๕ คน	สำนักงานเขต ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๙	นำคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร สิ่งแวดล้อม และประชาชนผู้สนใจไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบการจัดการขยะธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก ฯ	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ พาคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร สิ่งแวดล้อม ไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๑๐	ประชุมกลุ่มย่อยถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน ร่วมกับคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร และผู้เกี่ยวข้องเมื่อกลับจากการศึกษาดูงานกลับมา กำหนดรูปแบบวิธีการ ดำเนินการในชุมชน	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ ร่วมกับคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครจัดการขยะในชุมชน ประชุมถอดบทเรียน ฯ กำหนดรูปแบบดำเนินการในชุมชน	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครฯ และผู้เกี่ยวข้อง
๑๑	อบรมให้ความรู้คณะกรรมการชุมชนและอาสาสมัคร ประชาชนในชุมชน ธนาคารขยะ การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยหมักจากขยะ การแปรรูปจากขยะ เป็นต้น	ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ	ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ และฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
๑๒	<u>ดำเนินการจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน</u> <u>โรงเรือนทำปุ๋ยหมักจากขยะอย่างละ ๑ แห่ง</u> เป็นต้น รวมทั้งจัดทำเอกสารวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น	คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชนการสำรวจพื้นที่เพื่อจัดตั้งธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก ในสถานที่ที่กำหนด จัดทำเอกสารสมุดธนาคารขยะ	คณะกรรมการชุมชน และอาสาสมัคร จัดการขยะและ สิ่งแวดล้อมในชุมชน

๑๓	การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบ ทางเสียงตามสาย ป้ายประกาศ แผ่นปลิว นิทรรศการ	คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ชุมชนประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายทุกวันๆละ ๒ ครั้ง ป้ายประกาศ ชุมชน แผ่นปลิว นิทรรศการ การ สอดแทรกกิจกรรมอื่น ๆ	คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชน
๑๔	การให้ความรู้ กลุ่มต่างๆในชุมชน กลุ่ม ผู้สูงอายุ สตรี เด็ก เยาวชน กลุ่มสนใจ	คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร ชุมชน	คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชน
๑๕	จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ	สำนักงานเขตโดย ฝ่ายพัฒนาชุมชน ฯ ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ ร่วมกับ คณะกรรมการชุมชนฯ กำหนด กิจกรรมวันรณรงค์การเปิดธนาคาร ขยะ โรงเรือนทำปุ๋ยหมัก	คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครรักษ์ สิ่งแวดล้อมในชุมชน
๑๖	การประชุมเยี่ยมเยียน ติดตาม ให้ คำแนะนำเป็นพี่เลี้ยงคณะทำงานฯ	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ร่วมกับฝ่าย รักษาความสะอาดฯ	ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ฝ่ายรักษาความ สะอาดฯ
๑๗	คณะอำนวยการฯ ระดับเขตติดตาม ตรวจสอบ	คณะอำนวยการระดับเขตฯ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมใน ชุมชน	คณะกรรมการ อำนวยการฯ

๖. งบประมาณที่ต้องใช้และระยะเวลาดำเนินการ

- รายละเอียดตามเอกสารที่แนบ

๗. แนวทางการบริหารความเสี่ยง

ประเภทของความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง	แนวทางการบริหารความเสี่ยง
ปัจจัยภายนอก	<p>๑.กิจกรรมของกรุงเทพมหานครตามนโยบายผู้บริหารกรุงเทพมหานครที่ให้ประชาชนในชุมชนร่วมดำเนินการมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ คณะกรรมการชุมชน ต้องบริหารจัดการการดำเนินการกิจกรรมในหลายๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน อาจทำให้การดำเนินการใดกิจกรรมหนึ่งไม่อาจประสบความสำเร็จได้</p> <p>๒.หน่วยงานภายนอก องค์กรต่างๆมีกิจกรรมให้คณะกรรมการชุมชนดำเนินการในเวลาเดียวกัน มากจนเกินไป ทำให้ คณะกรรมการชุมชนเกิดความสับสน ไม่สามารถจัดแบ่งเวลาการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง เช่น กศน. พม. สทบ. ปปส. เป็นต้น</p> <p>๓.ภาคเอกชน ชาเลี้ยงในชุมชนที่เก็บขยะ อาจทำให้เกิดการแข่งขันกันภายในชุมชน</p>	<p>๑. ควรกำหนดเป็นนโยบายของกรุงเทพมหานครที่ไม่ให้ชุมชนดำเนินการในหลายๆด้านไปพร้อม ๆ กัน หรือหากดำเนินการ ๆ ควรเลือกที่สำคัญ ๆ ควรตั้งคณะทำงานระดับสำนักต่าง ๆ ที่มีโครงการ กิจกรรมกับชุมชน ประสานการดำเนินงาน เพื่อประสานการดำเนินงาน</p> <p>๒. เจ้าหน้าที่เขต หรือร่วมกับหน่วยงาน ต่าง ๆ ให้มีการทำงานแบบบูรณาการ คณะกรรมการชุมชนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และแบ่งงานกันทำ โดยการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับทราบปัญหาและหาทางออกไปด้วยกัน</p> <p>๓.ตกลงหารือร่วมกันภาคเอกชน เช่น ชาเลี้ยงที่เข้ามา ในชุมชน</p>
ปัจจัยภายใน	<p>๑.ประชาชนยังมีความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่ผิด ในการมีส่วนร่วมการจัดการขยะ ในชุมชน การแยกขยะ มีความคิดว่าการคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของพนักงานเก็บขยะ ทำให้มีส่วนร่วมน้อยในการแยกขยะ</p> <p>๒. คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครอาจมีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ขาดแรงจูงใจ ท้อถอย เมื่อเจอปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน หรือไปดำเนินการอื่น ๆ</p> <p>๓. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีการโยกย้ายหรือไม่สามารถปฏิบัติงาน ตามกิจกรรมโครงการดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง หรือมีปริมาณงานตามนโยบายอื่น ๆ มากเกินไป จนไม่มีเวลาลงพื้นที่ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครได้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>๑. ใช้การสื่อสารกับประชาชนในช่องทาง เช่น เสียงตามสาย ป้ายประกาศ เยี่ยมบ้าน จัดกลุ่มสนใจ รวมทั้งการประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มสนใจ จัดตรวจคัดกรองอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง</p> <p>๒. มีเจ้าหน้าที่ที่เป็นพี่เลี้ยงชุมชนลงพบปะ เยี่ยมเยียน เสริมแรง จูงใจผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง ติดตามให้คำแนะนำ ช่วยในการแก้ไขปัญหา ชมเชย ให้กำลังใจ</p> <p>๓. กำหนดผู้รับผิดชอบหลัก และผู้รับผิดชอบรอง เพื่อให้สามารถสับเปลี่ยนทดแทนกันได้ตลอดเวลา</p>

	๔. ผู้นำชุมชน อาสาสมัครฯ ยังขาดความรู้ ความชำนาญการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ ธนาคารขยะ การทำ โรงเรือนปุ๋ยหมัก	๔. เชิญผู้นำชุมชน ผู้ที่ประสบการณ์ มีผลสำเร็จ ในการจัดการขยะมาให้ความรู้การจัดการขยะ ธนาคารขยะ โรงเรือนปุ๋ยหมัก
--	---	---

๘. การประเมินผล

๘.๑ การประเมินวัตถุประสงค์ { ผลผลิต(output) }

๘.๑.๑ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ร่วมกับฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ วัดและประเมินผลจากจำนวนคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน เข้ารับการอบรม ประชุมกลุ่มย่อย อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของทั้งหมด

๘.๑.๒ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ร่วมกับฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ วัดและประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ในการจัดการขยะ ของคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสิ่งแวดล้อมในชุมชน เกี่ยวกับการจัดการขยะ อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐ โดยใช้เครื่องมือแบบประเมิน วัดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่อการจัดการขยะในชุมชน หลังศึกษาดูงาน และเข้ารับการอบรมการจัดการขยะ

๘.๑.๓ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ร่วมกับฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ประเมินผลว่ามีการจัดตั้งธนาคารขยะ และ โรงเรือนปุ๋ยหมัก ๑ แห่ง และมีการดำเนินการจัดทำทะเบียนสมาชิก สมุดธนาคารขยะของสมาชิก การจำหน่าย สมาชิกมียอดเพิ่มขึ้น โรงเรือนมีการทำปุ๋ยหมัก มีการทำบัญชีปริมาณ ปุ๋ยหมัก มียอดการจำหน่าย จ่ายแจก ในชุมชน เป็นต้น

๘.๒ การประเมินเป้าหมาย { ผลลัพธ์ (outcome) }

๘.๒.๑ การวัดและประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการ ขยะในชุมชน โดยประชาชนที่อาศัยในชุมชน ร่วมกิจกรรมแยกขยะ อย่างน้อยใน ๑ หลังคาเรือนมีผู้แทนผู้อยู่อาศัย จำนวนหลังคาเรือนที่เข้าร่วมๆ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๕๐ ของจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดภายในระยะเวลา ๑๑ เดือนโดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

๘.๒.๒ การประเมินปริมาณขยะในชุมชนที่จะให้ทางราชการจัดเก็บไปทำลายลดลง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๒๐ (๑,๐๘๖ ก.ก.) ภายในระยะเวลา ๑๑ เดือน เก็บสถิติโดยคณะกรรมการชุมชนหมู่บ้านร่วมเก็บ ร่วมกับอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ และฝ่าย พัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

ข้อเสนอแนะ

๑. รูปแบบที่ดำเนินการศึกษา เป็นลักษณะชุมชนเมืองในที่ดินจัดสรร ซึ่งมีพื้นที่มาก การดำเนินการกับชุมชนอื่น ๆ ในอนาคต อาจจะดำเนินการในชุมชนที่มีขนาดพื้นที่ และจำนวนหลังคาเรือนลดลง ซึ่งอาจจะสามารถดำเนินการประสบความสำเร็จ และเห็นผลรวดเร็วกว่าชุมชนที่ศึกษาในครั้งนี้อย่างยิ่ง ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่

๒. ในการดำเนินการ อาจประสานภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดการขยะเข้ามามีส่วนร่วมเสริมในด้านการจัดกิจกรรม เป็นการเพิ่มความน่าสนใจ และอาศัยประสบการณ์จาก

๓. ร่วมสร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และให้เด็ก เยาวชนในสถานศึกษา ให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยในการดำเนินการเพราะที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้มากในการสร้างจิตสำนึก ทักษะคติ เนื่องจาก เด็ก เยาวชน สามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีได้ง่ายกว่ากลุ่มผู้ใหญ่ หรือกลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน มากกว่ากลุ่มผู้ชาย แล้วใช้กลุ่มที่ดำเนินการสำเร็จแล้วขยายผลไปยังกลุ่มอื่น ๆ

๔. การดำเนินการกับคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครในชุมชน และประชาชน อาจต้องดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป ติดตาม ตรวจสอบแก้ไขปัญหาไปตามสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ที่สำคัญ อาจจะต้องจัดเจ้าหน้าที่หลัก เจ้าหน้าที่รอง ทดแทนสับเปลี่ยนหมุนเวียน กันคอยติดตามเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินเป็นระยะ ๆ

๕. ในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ควรมีการดำเนินการด้านการจัดการขยะให้เป็นตัวอย่างที่ดีกับชุมชนในพื้นที่ ทำให้เด็ก เยาวชน ได้รับประสบการณ์ และนำมาถ่ายทอด หรือปฏิบัติในบ้านของชุมชนที่อาศัยอยู่

๖. ส่วนราชการอาจมีการประสานหน่วยงาน องค์กรที่มีการปฏิบัติงานในชุมชนที่มีเป้าหมายที่ผู้นำชุมชน หรืออาสาสมัคร ให้มีการทำงานในลักษณะบูรณาการซึ่งกันและกัน ไม่เป็นการเพิ่มภาระงาน ให้กับผู้นำชุมชน อาสาสมัคร หลายกิจกรรมมากเกินไป โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ ในการดำเนินการที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้การประชุมหารือพูดคุยกับหน่วยงานนั้น ๆ

๗. หน่วยงานฝ่ายสนับสนุนระดับสำนัก เช่น สำนักสิ่งแวดล้อม ควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชน เพื่อใช้ในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชนในชุมชน รวมทั้งบุคลากรที่มี ความรู้ ประสบการณ์ในการดำเนินการจัดการขยะในชุมชน การแปรรูปขยะเป็นวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่มาใช้ประโยชน์ หรือ สามารถจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับชุมชน

๘. ผู้บริหารกรุงเทพมหานครควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ในระยะแรกอาจดำเนินการในลักษณะชุมชนเป้าหมายที่ดำเนินการ สำนักงานเขตละ ๑ ชุมชน ที่มีความเข้มแข็งโดดเด่นของผู้นำ หรือสภาพแวดล้อมภายในของชุมชนสามารถดำเนินการได้ โดยดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่เร่งรัดดำเนินการ และสรุปบทเรียนขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ ใน สำนักงานเขตต่อไป ซึ่งบทเรียนการศึกษาของชุมชนแต่ละแห่งในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ อาจตั้งอยู่บนบริบท สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน อาจมาสรุปเป็นบทเรียนในแต่ละแห่งเพื่อถ่ายทอดไปยัง ชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไปต่อไป

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล	นายปัญญา สวัสดิ์เสรี
วันเดือนปีเกิด	๑๙ มีนาคม ๒๕๐๙
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตทวีวัฒนา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานเขตทวีวัฒนา เลขที่ ๑ ถนนอุทยาน แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. ๒๕๓๐ ปริญญาตรี วท.บ. สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล</p> <p>พ.ศ. ๒๕๓๙ ปริญญาโท นศ.ม. นิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช</p>
ประวัติรับราชการ	<p>พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๙ - นักพัฒนาชุมชน ๓-๕ งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตบางขุนเทียนสาขา ๑ และ สำนักงานเขตจอมทอง</p> <p>พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ - นักวิชาการสุขาภิบาล ๕ ฝ่ายสุขาภิบาลโรงงาน กองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย</p> <p>พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓ - นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ๕ ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ กองนโยบายและ ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร</p> <p>พ.ศ. ๒๕๔๓- ๒๕๔๙ - นักพัฒนาชุมชน ๖ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางขุนเทียน</p> <p>พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๔ - นักพัฒนาชุมชน ๗ ว ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางขุนเทียน</p> <p>พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ - นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางขุนเทียน</p> <p>พ.ศ. ๒๕๕๖ - ปัจจุบัน - นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตทวีวัฒนา</p>
รางวัลหรือผลงาน (เฉพาะที่สำคัญ)	- ข้าราชการดีเด่น สำนักงานเขตบางขุนเทียน ประจำปีพ.ศ. ๒๕๔๗ เขียนบทความในหนังสือ UNSEEN BANGKHUNTHIAN ๖ เรื่อง หัวข้อ “ อติตวิถีไทยในเขตบางขุนเทียน ทศนิยมภาพริมคลองสนามชัย
ในปัจจุบัน	ท่องเที่ยวไหว้พระ ๙ วัด เขตบางขุนเทียน สร้างบุญ เสริมบารมี เป็นศรีแก่ตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๐.
- ร.ศ.ดร.จำลอง โพธิ์บุญ . การบริหาร : การบริหารจัดการด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน .เอกสารสรุป
บรรยายวันจันทร์ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๒
- ดร.ถวิลวดี บุรีกุล , การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของ
คณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา วันอังคารที่ ๑๗
มิถุนายน ๒๕๕๑ , สถาบันพระปกเกล้า , ๒๕๕๑.
- บทสรุปสำหรับผู้บริหาร แผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๙
รัตนะ บัวสนธ์ . รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้ .
วิธีสืบค้นสารสนเทศ(ออนไลน์) เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ www.rattanabb.com
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล . แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๑
(พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๖๐) . กรุงเทพมหานคร : บริษัท กิตติพรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๗.
- สำนักสิ่งแวดล้อม . รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุง ๒๕๕๕ .
กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , ๒๕๕๗.
- เอกศิริ นิยมศิลป์. รายงานการวิจัยย่อเพื่อเผยแพร่ชุมชน เรื่องการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำชุมชนเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยทองสุข, ๒๕๕๖
- เอกสารระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๕ .